

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 9. tammikuuta 2024
(OR. en)

5025/24

ECOFIN 4
UEM 3
SOC 3
EMPL 3
COMPET 3
ENV 3
EDUC 2
RECH 3
ENER 2
JAI 5
GENDER 2
ANTIDISCRIM 2
JEUN 2
SAN 3

ILMOITUS

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	15630/23 + ADD 1
Kom:n asiak. nro:	COM(2023) 903 final
Asia:	Ehdotus NEUVOSTON SUOSITUKSEKSI euroalueen talouspolitiikasta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena talous- ja rahoituskomitean ja euroryhmän työryhmän kokousten jälkeinen versio ehdotuksesta neuvoston suositukseksi euroalueen talouspolitiikasta vuonna 2024. Ecofin-neuvoston on tarkoitus hyväksyä se 16. tammikuuta 2024. Ehdotus hyväksyttäneen virallisesti maaliskuussa 2024, kun Eurooppa-neuvosto on vahvistanut sen.

Ehdotus: NEUVOSTON SUOSITUS

euroalueen talouspolitiikasta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 136 artiklan yhdessä sen 121 artiklan 2 kohdan kanssa,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011² ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj>.

² EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>.

sekä katsoo seuraavaa:

- 1) Euroalueen talous on kestänyt viime vuosien vakavia talouden häiriöitä hyvin, mikä on myös osoitus vahvoista, koordinoituista ja asianmukaisessa vaiheessa toteutetuista politiikkatoimista. Talouden kasvu on kuitenkin viime aikoina hidastunut. Talous elpyi vuosina 2021 ja 2022 huomattavasti, mutta kasvun odotetaan hidastuvan euroalueella 0,6 prosenttiin vuonna 2023. Useimpien tavaroiden ja palvelujen hinnat ovat kohtuullistumisestaan huolimatta edelleen korkealla, mistä on aiheutunut vakavia vaikutuksia talouteen, vaikka energian hinnat ovat laskeneet. Ulkoinen kysyntäkään ei tuo vahvaa tukea. Samaan aikaan rahapolitiikan kiristämisen vaikutus alkaa näkyä läpi talouden. Myönteistä on, että työmarkkinat ovat edelleen vahvat ja työttömyysaste on ennätyksellisen alhainen. Jäsenvaltioiden ja alueiden välillä on tosin eroja. Lisäksi työvoimaosuus ja työllisyysaste ovat ennätyksellisen korkeat, joskin merkkejä niiden hiipumisesta on ilmenemässä. Kasvun odotetaan vuonna 2024 elpyvän asteittain 1,2 prosenttia työllisyyden jatkuvan kasvun ja reaalipalkkojen nousun myötä samalla kun inflaatio jatkaa hidastumistaan. Näkymiin liittyy edelleen suurta epävarmuutta ja riskejä. Ne liittyvät lähinnä Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan, Hamasin Israeliin kohdistamien raakojen ja summittaisten terrori-iskujen jälkeiseen Lähi-idän tilanteeseen, josta voisi aiheutua uusia häiriöitä energiantoimituksissa ja siten merkittäviä vaikutuksia energian hintoihin, sekä riskeihin, jotka liittyvät rakenteellisten syiden aiheuttamaan Kiinan talouskasvun vaimenemiseen. Lisäksi inflaation torjumiseksi toteutettujen toimintapolitiikkojen viivästynyt vaikutus ja niiden mahdolliset talouden toimeliaisuudelle aiheuttamat seuraukset voivat lisätä näkymiin liittyviä riskejä. Näkymiin vaikuttavat myös rakenteelliset muutokset, jotka liittyvät erityisesti ilmastonmuutoksen lisääntyviin vaikutuksiin, kuten äärimmäiset sääolot ja ennennäkemättömät maastopalot ja tulvat osoittavat.

- 2) Lokakuun 2022 huipun jälkeen kuluttajahintainflaatio on hidastunut euroalueella, mikä johtuu lähinnä energian hintojen laskusta mutta myös inflaation asteittaisesta ja laajapohjaisesta hidastumisesta muissa osatekijöissä. Elintarvikkeiden ja palvelujen inflaatio on kuitenkin edelleen nopeaa, mikä vaikuttaa eritoten kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin, ja inflaatiopaineet ovat edelleen huomattavia useissa jäsenvaltioissa. Inflaation odotetaan hidastuvan 3,2 prosenttiin vuonna 2024, mikä edelleen ylittää EKP:n 2 prosentin tavoitteen, ja sen odotetaan hidastuvan edelleen 2,2 prosenttiin vuonna 2025. Inflaation hidastumista tukee EKP:n nopein ja suurin korkojen nosto sitten talous- ja rahaliiton perustamisen. Valtion joukkolainojen tuotot ovat kasvaneet euroalueella, mutta tuottoerot ovat pysyneet suhteellisen vakaina. EKP on toistuvasti ilmaissut olevansa sitoutunut pitämään korot korkeina niin kauan kuin se on tarpeen inflaation hidastamiseksi tavoitelukemiin. Se on myös selventänyt, että tulevassa rahapolitiikassa edelleen noudatetaan dataan perustuvaa lähestymistapaa.
- 3) Energian hintasokki on heikentänyt kustannuskilpailukykyä euroalueella. Erityisesti tämä koskee energiaintensiivisempiä jäsenvaltioita ja teollisuudenaloja. Tähän mennessä kustannusten nousun kielteisiä vaikutuksia ovat lieventäneet valuuttakurssimuutokset ja hallitusten toteuttamat väliaikaiset toimenpiteet yritysten ja heikossa asemassa olevien kotitalouksien tukemiseksi. Korkeat energiakustannukset sekä erot jäsenvaltioiden talouksien energiaintensiteetissä ja energialähteissä samoin kuin erot markkinoiden rakenteissa ja politiikkatoimissa ovat kuitenkin lisänneet suuria inflaatioeroja euroalueella. Vaikka energian hinnat laskivat vuonna 2023, nämä erot ovat toistaiseksi kutistuneet vain vähän. Palkkojen nousussa on ollut kahden viime vuoden aikana paljon hajontaa, ja jos sen lisäksi hintaerot säilyvät nykyisellään, tuloksena voisi olla kilpailukykyeroja euroalueen jäsenvaltioissa ja lisääntyvää makrotalouden epätasapainoa, mikä voisi heikentää euroalueen toimintaa. Sen vuoksi on tärkeää puuttua kaikkiin makrotalouden epätasapainoihin. Keskipitkällä aikavälillä euroalueen ja jäsenvaltioiden kyky vahvistaa tuottavuutta riippuu osittain kyvystä ylläpitää innovointia ja investointeja. Tältä osin euroalueen talouksien uhkana olisi joutuminen epäedulliseen asemaan, jos näkymissä olisivat jatkuvasti kauppakumppaneita korkeammat energian hinnat ja kustannukset, jatkuva tuottavuuden kasvuvaje vertaisryhmiin verrattuna ja lisääntyvät geotalouden pirstoutumisen riskit.

- 4) Nykyiselle makrotaloudelliselle toimintaympäristölle on ominaista jatkuva epävarmuus, nopea inflaatio ja euroalueen kilpailukyvyn vaarantuminen, mikä edellyttää kunnianhimoista politiikkaohjelmaa. Lyhyellä aikavälillä ensisijaisena tavoitteena on edelleen varmistaa, että inflaatio palautetaan EKP:n 2 prosentin tavoitteeseen. Lisäksi jatkuvat inflaatioasteen erot jäsenvaltioiden välillä voivat johtaa kilpailukykyeroihin. Finanssipolitiikassa olisi vältettävä lisäämästä inflaatiopaineita. Reaalitulot pienenevät vuonna 2022, mikä edellyttää palkkakehitystä, joka lieventää erityisesti pienituloisten ostovoiman heikkenemistä. Samalla viranomaisten olisi seurattava inflaatioon ja kilpailukykyyn kohdistuvia kerrannaisvaikutuksia tiiviisti, ja ne olisi otettava huomioon palkanmuodostuksessa. Lisäksi on ratkaisevan tärkeää rajoittaa makrotalouden vakauteen kohdistuvia riskejä ja tiukentuneiden rahoitusehtojen makrotaloudellisia vaikutuksia. Vastaisuudessa euroalueen on jatkettava osallistavan ja kestävä kasvun edistämistä ja säilytettävä maailmanlaajuinen kilpailukykyensä, välttämällä samalla eroavuuksia euroalueella. Keskeisessä asemassa ovat tältä osin uudistukset ja investoinnit, myös vihreän ja digitaalisen siirtymän sekä euroalueen häiriönsietokyvyn edistämiseksi. Työmarkkinaosapuolten oikea-aikainen ja tuloksellinen osallistuminen ja vahva työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu ovat keskeisiä toimintapolitiikan suunnittelun ja täytäntöönpanoa edistävän laajan sitoutumisen tukemisessa.

- 5) Vuosina 2020–2022 euroalueen finanssipolitiikkaa kevennettiin tuntuvasti kriisin vuoksi, mikä auttoi käsittelemään ulkoisia häiriöitä ja suojelemaan haavoittuvassa asemassa olevia kotitalouksia ja elinkelpoisia yrityksiä. Vuosina 2023 ja 2024 euroalueen finanssipolitiikan kokonaisvirityksen odotetaan kuitenkin olevan kiristävä, mikä on linjassa sen kanssa, että julkisen talouden alijäämää on supistettava, julkista velkaa vähennettävä ja inflaatiopaineiden lietsomista vältettävä, mutta säilytettävä samalla joustavuus suuren epävarmuuden vuoksi. Vuosien 2020–2022 euroalueen finanssipolitiikan elvyttävä viritys (noin 4 prosenttia suhteessa BKT:hen) tuki taloutta, jota kurittivat covid-19-kriisi ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen aiheuttama energian hintojen nousu. Finanssipolitiikan kokonaisvirityksen odotetaan kiristyvän hieman vuosina 2023 ja 2024, ½ prosenttia suhteessa BKT:hen molempina vuosina, mikä johtuu lähinnä siitä, että kriisiin liittyvistä energiatoimenpiteistä luovutaan lähes kokonaan. Vuosina 2023 ja 2024 odotettavissa oleva kiristävä finanssipolitiikan kokonaisviritys edistää finanssipoliittisten puskureiden palauttamista ajan mittaan ja parantaa siten julkisen talouden kestävyttä. Sen vuoksi on keskeisen tärkeää varmistaa, että nettomenojen kasvu pysyy neuvoston suosittelemissa rajoissa. On noudatettava varovaista finanssipoliittista strategiaa, minkä lisäksi julkisia investointeja on jatkettava ja tarvittaessa lisättävä mahdollisimman paljon ja yksityisiä investointeja edistettävä edelleen kilpailukyvyn, osallistavan ja kestävänsä pitkän aikavälin kasvun sekä oikeudenmukaisen vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi. Vuosina 2023 ja 2024 julkisten investointien odotetaan yhä kasvavan useimmissa jäsenvaltioissa elpymis- ja palautumistukivälineen ja EU:n muiden rahastojen tuella. Julkiseen talouteen kohdistuu paineita myös esimerkiksi ikääntymiseen, puolustukseen sekä epäsuotuisampaan korkojen ja talouskasvun erotukseen liittyvistä korkeista kustannuksista. Maakohtaisissa suosituksissa suositeltiin, että useat euroalueen jäsenvaltiot toteuttaisivat toimenpiteitä eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmiensä kestävyiden parantamiseksi sekä hyväksyisivät verouudistuksia. Menokartoitusten laatiminen säännöllisenä osana (moni)vuotista talousarviomenettelyä auttaisi parantamaan julkisten menojen tehokkuutta ja laatua. Tällaisten kartoitusten on oltava soveltamisalaltaan, toimeksiannoltaan ja menetelmiltään selkeitä, ja niiden tuloksista olisi tiedotettava selkeästi yleisölle. Verojärjestelmien tehokkuutta ja oikeudenmukaisuutta voidaan lisätä myös toimenpiteillä, joilla puututaan aggressiiviseen verosuunnitteluun, veronkiertoon ja veropetoksiin, samalla kun tuetaan elpymistä ja kasvatetaan tuloja.

- 6) Euroalueen kokonaisvelan suhteessa BKT:hen odotetaan supistuvan kumulatiivisesti 2,8 prosenttiyksikköä vuosina 2023–2024 niin, että se on 89,7 prosenttia suhteessa BKT:hen viimeistään vuoden 2024 lopussa. Supistuminen johtuu lähinnä nimellisen BKT:n kasvusta, joka ylittää jäljellä olevasta velasta maksettavan keskimääräisen koron. Velkaa on kuitenkin useissa jäsenvaltioissa yhä paljon, ja korkeammat kokonaiskorot näkyvät vähitellen suurempina velanhoidokustannuksina, mikä vaikuttaa kielteisesti velan kehitykseen muutoin samanlaisten edellytysten vallitessa. Komission ehdotuksella talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi³ pyritään edistämään realistisia, kestäviä ja vaiheittaisia julkisen talouden sopeuttamistoimia, joita ohjaavat maakohtaiset keskipitkän aikavälin suunnitelmat. Ehdotuksella pyritään myös edistämään kestävää kasvua kannustamalla asiaankuuluviin uudistuksiin ja investointeihin. Neuvosto pääsi joulukuussa yhteisymmärrykseen talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelupaketista. Uudistettu talouden ohjausjärjestelmä selkeyttää finanssipolitiikkaa ja lisää sen ennakoitavuutta, mikä edistää velkakestävyyttä ja talouskasvua.
- 7) Energian hintojen nousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi on toteutettu hätätukitoimenpiteitä. Niiden nettokustannukset olivat edelleen korkeat vuonna 2023, tosin ne alenivat hieman energian hintojen laskiessa vuoden 2022 huippulukemista. Komissio arvioi, että tällaisten toimenpiteiden julkiselle taloudelle aiheuttamat nettokustannukset ovat 1,0 prosenttia suhteessa euroalueen BKT:hen vuonna 2023, kun ne vuonna 2022 olivat 1,3 prosenttia. Vaikka toimenpiteitä on kohdennettu aiempaa paremmin, lähes puolet asiaan liittyvistä talousarviokustannuksista vuonna 2023 on aiheutunut hintatoimenpiteistä, joita ei ole kohdennettu haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille ja yrityksille. Suurin osa toimenpiteistä on nyt tarkoitus lopettaa asteittain vuoden 2024 aikana, sillä energian hintojen odotetaan vakautuvan. Jos nämä suunnitelmat toteutuvat, julkisen talouden jäännöskustannukset ovat koko euroalueella noin 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024. Jos energian hinta kuitenkin nousee jälleen tasolle, joka edellyttäisi uusia tukitoimenpiteitä tai tukitoimenpiteiden jatkamista, nämä toimenpiteet olisi kohdennettava heikossa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojeluun, niiden olisi oltava julkisen talouden kannalta kohtuuhintaisia ja niissä olisi kannustettava energiansäästöön. Yleisemmin ja kriisiin liittyvien energiatoimenpiteiden lisänä ympäristöverotuksen tehokkaampi käyttö saastuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti sekä fossiilisten polttoaineiden tukien, joilla ei puututa energiaköyhyyteen tai oikeudenmukaiseen siirtymään, ja muiden ympäristölle haitallisten tukien asteittainen poistaminen voisivat osaltaan lisätä euroalueen jäsenvaltioiden finanssipoliittista liikkumavaraa.

³ COM(2023) 240 final, COM(2023) 241 final ja COM(2023) 242 final.

- 8) Laadukkaiden julkisten investointien riittävän määrän ylläpitäminen voi auttaa saamaan liikkeelle yksityisiä investointeja, vauhdittamaan potentiaalista kasvua, parantamaan kilpailukykyä ja tukemaan vihreää ja digitaalista siirtymää samoin kuin vahvistamaan yhteiskunnan ja talouden häiriönsietokykyä. Tässä suhteessa ensisijaisena tavoitteena on elpymis- ja palautumistukivälineen mukaisten uudistusten ja investointien sekä koheesiopolitiikan rahastojen täysimääräinen täytäntöönpano. Kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano on edennyt hyvin, mutta edistyminen vaihtelee jäsenvaltioittain. Joissakin tapauksissa täytäntöönpanoa on tehostettava toistuvien viivästysten kuromiseksi umpeen. Komissio on marraskuun puoliväliin mennessä vastaanottanut 34 maksupyyntöä 19:ltä euroalueen jäsenvaltiolta ja jakanut yhteensä 162,1 miljardia euroa avustuksina ja lainoina. Tästä on maksettu ennakkomaksuina 51,6 miljardia euroa sekä välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamisen perusteella 110,5 miljardia euroa. Maksuvauhti on ollut vuonna 2023 hieman odotettua hitaampi, mikä johtuu osittain siitä, että jäsenvaltiot keskittyvät elpymis- ja palautumissuunnitelmiansa tarkistamiseen avustusten myöntämisessä tapahtuneiden muutosten, uusien lainapyyntöjen sekä REPowerEU-lukujen käyttöönoton vuoksi⁴. Koheesiopolitiikan puitteissa euroalueen jäsenvaltioille on covid-19-pandemian alusta lähtien jaettu lähes 120 miljardia euroa Euroopan aluekehitysrahastosta, koheesiorahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta ja nuorisotyöllisyysaloitteesta. Koheesiopolitiikan väliarvioinnin yhteydessä jäsenvaltioilla on mahdollisuus tarkistaa koheesiopolitiikan ohjelmia ja osoittaa varoja kiireellisiin tarpeisiin ja uusiin haasteisiin. Vuoden 2024 talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso tarjoaa ohjeistusta väliarviointia varten ja auttaa rahoituksen kohdentamisessa, ja siinä otetaan huomioon jäsenvaltioiden ja niiden alueiden sosioekonominen tilanne ja haasteet. Samalla edistetään edelleen täydentävyyttä elpymis- ja palautumistukivälineen ja EU:n muiden rahastojen kanssa.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>.

- 9) Avainasemassa tuottavuuden parantamisessa ja euroalueen kilpailukyvyn vahvistamisessa, erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi, on yksityisten investointien ja innovoinnin edistäminen ja osaamisen kehittäminen. Yksityisten investointien kasvua voitaisiin vauhdittaa poistamalla investointiesteitä esimerkiksi toteuttamalla uudistuksia, joilla virtaviivaistetaan ja digitalisoidaan suunnittelua, lupamenettelyjä ja muita hallinnollisia menettelyjä. Myös teollisuuspolitiikalla ja tarjontaan suunnatuilla toimintapolitiikoilla voidaan tukea investointeja, turvata kilpailukykyä ja välttää riskejä, jotka liittyvät liialliseen riippuvuuteen vähäisestä määrästä kolmansia maita keskeisten teknologioiden, raaka-aineiden ja teollisuuden tuotantopanosten suhteen. Euroopan komissio on esittänyt osana vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmaansa useita aloitteita strategisten alojen vahvistamiseksi. Näitä ovat esimerkiksi nettonollateollisuutta koskeva säädös⁵, kriittisiä raaka-aineita koskeva säädös⁶ ja Euroopan strategisten teknologioiden kehitysväline (STEP)⁷. Yksityisellä sektorilla tarvittavaan siirtymiseen annetaan taloudellista tukea myös innovaatorahastosta ja modernisaatorahastosta. Lisäksi Euroopan komissio on tarjonnut jäsenvaltioille mahdollisuuden käyttää valtiontukisääntöjen mukaista joustovaraa hyväksymällä tilapäiset kriisi- ja siirtymäpuitteet⁸. Tavoitteena on tukea toimenpiteitä aloilla, jotka ovat keskeisiä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta. Euroalueen jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä tukeakseen energiakriisistä eniten kärsiviä aloja ja vihreää siirtymää, mutta tällaisista toimenpiteistä päätetään yleensä maakohtaisesti, mikä saattaa vääristää tasapuolisia toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Komission ehdottaman STEP-kehitysvälineen tarkoituksena on vastata kasvaneeseen tarpeeseen suunnata EU:n julkisia investointeja kyseisiin kriittisiin teknologioihin tavoitteena saada liikkeelle merkittävästi enemmän yksityisiä investointeja. STEP-kehitysvälineestä voi olla apua, kun pyritään turvaamaan yhteenkuuluvuutta ja sisämarkkinat. Vahvat pääomamarkkinat ovat ratkaisevan tärkeitä osallistavan, kilpailukykyisen ja selviytymiskykyisen euroalueen talouden kannalta. Syvempi pääomamarkkinaunioni auttaisi saamaan liikkeelle tarvittavaa yksityistä rahoitusta vihreää ja digitaalista siirtymää varten, vähentäisi hajanaisuutta ja parantaisi rahoituksen saatavuutta. Eurooppa-neuvosto kehotti helmikuussa 2023 Euroopan unionin neuvostoa ja Euroopan parlamenttia nopeuttamaan pääomamarkkinaunionia koskevan toimintasuunnitelman toteuttamista edistämällä alan lainsäädäntöehdotusten käsittelyä ja saattamalla sen päätökseen.

⁵ COM(2023) 161 final.

⁶ COM(2023) 160 final.

⁷ COM(2023) 335 final.

⁸ EUVL C 101, 17.3.2023, s. 3.

Euroryhmä asetti toukokuussa 2023 tavoitteeksi päästä maaliskuuhun 2024 mennessä sopimukseen aloista, joita Euroopan komission olisi tarkasteltava pääomamarkkinaunionin syventämiseksi edelleen. Osana talous- ja rahaliittoa koskevaa työtä komissio esitti vuonna 2023 ehdotuksen digitaalisen euron oikeudellisesta kehyksestä. Digitaalinen euro täydentäisi eurokäteistä ja tukisi talouden digitalisaatiota ja innovointia vähittäismaksuissa. Se myös vähentäisi maksuliikenteen hajanaisuutta unionissa. Jos digitaalinen euro lasketaan liikkeeseen, se antaisi uuden mahdollisuuden käyttää riskitöntä keskuspankkirahaa eurooppalaisissa maksupalveluissa. Se helpottaisi myös rajatylittäviä maksuja ja vahvistaisi euron kansainvälistä asemaa ja Euroopan avointa strategista riippumattomuutta.

- 10) Talouskasvun hidastumisesta huolimatta työmarkkinat ovat edelleen vahvat. Työllisyys kasvoi edelleen vuonna 2023 yhdessä työtuntien kanssa. Taustalla on työvoimapula ja osaamisvaje sekä yritysten kasvava työvoiman ylimitoitus. Vaikka tulos on yleisesti ottaen ollut hyvä ja laajapohjainen kaikissa jäsenvaltioissa, jotkin ryhmät (mukaan lukien naiset, nuoret, matalan osaamistason työntekijät ja vammaiset henkilöt) ovat edelleen aliedustettuina työmarkkinoilla. Aktiivisella työmarkkinapolitiikalla (kun samalla on saatavilla laadukkaita ja kohtuuhintaisia varhaiskasvatus- ja pitkäaikaishoitopalveluja) on keskeinen rooli osallistamisen lisäämisessä sekä taitojen tarjonnan ja hankkimisen tukemisessa, myös vihreää ja digitaalista siirtymää varten, millä on myönteinen vaikutus potentiaalisen tuotannon kasvuun ja kilpailukykyyn pitkällä aikavälillä. Osaamisvajetta ja työvoimapulaa voidaan auttaa korjaamaan edistämällä parempia työoloja ja hyödyntämällä unionissa olevan osaamispotentiaalin valjastamisen täydennykseksi kolmansista maista EU:hun suuntautuvaa hallittua laillista muuttoliikettä varmistaen, että työntekijöiden oikeuksia ja sosiaalisia oikeuksia kunnioitetaan ja että ne toteutuvat. Euroalueen jäsenvaltiot myönsivät vuonna 2022 kolmansien maiden kansalaisille 664 000 ensimmäistä työlupaa. Määrä on lähes kolminkertaistunut viimeisten kymmenen vuoden kuluessa.

- 11) Nimellispalkat nousivat vuonna 2022 (+ 4,8 %) ja vuoden 2023 ensimmäisinä kuukausina korkean inflaation ja kireiden työmarkkinoiden vuoksi. Vaikka tämä on osittain torjunut ostovoiman heikkenemistä, nimellispalkkojen kasvu ei ole pysynyt inflaation tahdissa (reaalipalkat laskivat 3,7 prosenttia vuonna 2022). Nimellispalkat noussevat tuntuvasti vuosina 2023 ja 2024, kun taas reaalipalkkojen kasvun odotetaan olevan maltillista. Kotimaisen kysynnän odotetaankin vahvistuvan. Palkkojen odotettu nousu saattaa samaan aikaan vaikuttaa sellaisten tavaroiden hintoihin, joissa kotimaisen työvoiman osuus on vahva, sekä palvelujen hintoihin. Hintavaikutus saattaa kuitenkin lieventyä, jos aiempi yksikkövoittojen kasvu purkautuu. Palkkojen nousu voisi myös heikentää kilpailukykyä, jos samalla ei synny tuottavuuden kasvua, ja pitkäkestoiset erot euroalueella voisivat yhdessä muiden tekijöiden kanssa aiheuttaa makrotalouden epätasapainoja. Palkkasopimuksissa olisi sen vuoksi otettava kansallisia käytäntöjä noudattaen ja työmarkkinaosapuolten roolin huomioon ottaen asianmukaisesti huomioon euroalueen kehitys alakohtaisen ja kansallisen tilanteen lisäksi.
- 12) Elinkustannukset ovat nousseet lähinnä energiakriisin ja siihen liittyvän vaihtosuhteen heikkenemisen vuoksi. Elinkustannusten nousu on vaikuttanut kielteisesti reaalitytöihin, ja sillä on ollut myös tuntevia sosiaalisia vaikutuksia. Vuonna 2022 asumisen, veden, sähkön sekä kaasun ja muiden polttoaineiden hinnat nousivat 17,5 prosenttia, elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien hinnat 10,5 prosenttia ja liikenteen 11,2 prosenttia. Pienituloiset kotitaloudet kärsivät elinkustannusten huomattavista muutoksista. Yli puolessa euroalueen jäsenvaltioista aineellinen ja sosiaalinen puute sekä energiaköyhyys lisääntyivät nimellispalkkojen kehityksestä ja tukimekanismeista huolimatta. Useissa jäsenvaltioissa elinkustannusten nousu vaikutti ikääntyneisiin ja maaseudulla asuviin suhteettoman paljon.

- 13) Euroalueen pankkisektori on osoittautunut kestäväksi, vaikka markkinoiden myllerrys on pahentunut. Euroalueen pankkisektori on nykyään hyvin pääomitettu ja kannattava, kuten Euroopan pankkiviranomaisen vuonna 2023 tekemät EU:n laajuiset stressitestit vahvistavat. Rahapolitiikan ja lainanantoehtojen tiukentumisen myötä yksityiselle sektorille suunnatut luottovirrat ovat tuntuessa laskussa. Omaisuuserien laatu voi heikentyä vastaisuudessa, jos makrotalouden näkymät heikkenevät jyrkästi ja korot pysyttelevät pitkään korkealla. Pankkien ulkopuolista rahoitusta välittävä sektori saattaa samaan aikaan osoittautua haavoittuvaiseksi. Rahoitusehtojen tiukentuessa on tärkeää seurata riskejä oikea-aikaisesti, tehdä velallisten kanssa ennakoivaa yhteistyötä ja hallinnoida järjestämättömiä lainoja aktiivisesti, jotta rahoitusala säilyttäisi kykynsä rahoittaa taloutta. Rahoitusmarkkinoilla voi ilmetä muitakin riskejä. Erityisesti korkeammat riskipreemiot ja tiukentuva likviditeettitilanne voivat johtaa omaisuuserien hintojen jyrkempään ja kenties tavanomaisesta poikkeavaan laskuun. Myös asunto- ja liikekiinteistömarkkinoiden meneillään olevaa sopeutumista on seurattava tiiviisti. Korkojen nousu ja velanhoitokyvyn heikkeneminen voivat johtaa kiinteistöjen hintojen tuntuvaan korjausliikkeeseen ja lisätä rahoitusmarkkinoiden epävakautta.
- 14) Maaliskuussa 2023 annetussa eurohuippukokouksen julkilausumassa toistettiin, että euroalueen johtajat ovat sitoutuneet viimeistelemään pankkiunionin euroryhmän 16 päivänä kesäkuuta 2022 antaman lausunnon mukaisesti. Tältä pohjalta komissio esitti huhtikuussa 2023 ehdotuksen kriisinhallinta- ja talletussuojakehyksen uudistamisesta. Ehdotuksen tarkoituksena on luoda kehys, joka soveltuu kaikenkokoisiin ja liiketoimintamalleiltaan kaikenlaisiin ongelmapankkeihin, myös pienempiin toimijoihin, ja jonka avulla voidaan säilyttää rahoitusvakaus, minimoida julkisten varojen käyttö ja vahvistaa tallettajien luottamusta. Euroryhmä sitoutui tarkastelemaan pankkiunionin tilaa myöhemmin uudelleen ja määrittämään yhteisymmärryksessä muita jäljellä olevia osatekijöitä koskevia mahdollisia lisätoimenpiteitä pankkiunionin vahvistamiseksi ja viimeistelemiseksi. Tarkistettua Euroopan vakausmekanismia koskevan sopimuksen ratifiointi mahdollistaisi lisäksi yhteisen kriisinhallintarahaston yhteisen varautumisjärjestelyn käyttöönoton ja eritoten vahvistaisi euroalueen häiriönsietokykyä,

SUOSITTAA, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat toimia sekä yksinään, muun muassa panemalla täytäntöön elpymis- ja palautumissuunnitelmansa, että yhdessä euroryhmän puitteissa vuosina 2024–2025 seuraavasti:

1. Harjoitetaan koordinoitua ja maltillista finanssipolitiikkaa velan pitämiseksi maltillisella tasolla tai velkasuhteen saattamiseksi uskottavalle lasku-uralle. Samalla, kun politiikkojen olisi pysyttävä ketterinä vallitsevan epävarmuuden vuoksi, saavutetaan euroalueella kaiken kaikkiaan kiristävä finanssipolitiikan viritys neuvoston suositusten mukaisesti ja parannetaan sitä kautta julkisen talouden kestävyttä ja vältetään lietsomasta inflaatiopaineita. Lopetetaan hätätilanteen energiatukitoimenpiteet mahdollisimman pian vuonna 2024 ja käytetään tähän liittyvät säästöt alijäämien supistamiseen. Laaditaan finanssipoliittisia strategioita, joilla saavutetaan maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä sekä vahvistetaan tarvittaessa velkakestävyttä määrätietoisin, jaksotetun, asteittaisen ja realistisen vakauttamisen ja samalla laadukkaiden julkisten investointien ja uudistusten avulla erityisesti voimakkaamman kestävän kasvun toteuttamiseksi ja euroalueen häiriönsietokyvyn edistämiseksi tulevia haasteita silmällä pitäen. Sisällytetään tarvittaessa näihin strategioihin toimenpiteitä julkisten menojen vaikuttavuuden ja laadun parantamiseksi sekä eläke-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitojärjestelmien kestävyiden ja riittävyyden tukemiseksi.
2. Pidetään julkisten investointien määrä korkeana vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi sekä tuottavuuden vahvistamiseksi, kilpailukyvyn parantamiseksi ja talouden ja yhteiskunnan häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi. Varmistetaan elpymis- ja palautumissuunnitelmien, mukaan lukien niihin sisältyvien REPowerEU-lukujen, jatkuva, ripeä ja tehokas täytäntöönpano. Hyödynnetään koheesiopolitiikan ohjelmia täysimääräisesti ja varmistetaan, että niiden väliarvioinnissa otetaan huomioon muun muassa eurooppalaisessa ohjausjaksossa yksilöidyt uudet haasteet ja suositukset sekä edistyminen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, heikentämättä kuitenkaan ohjelmien yleistä tavoitetasoa.

3. Tuetaan kansallisten käytänteiden mukaisesti ja työmarkkinaosapuolten roolin huomioon ottaen palkkakehitystä, joka lieventää ostovoiman heikkenemistä erityisesti pienituloisten osalta, ottaen asianmukaisesti huomioon inflaatioon ja kilpailukyvyn kehitykseen liittyvät riskit ja välttämällä pitkäkestoisia eroja euroalueella. Edistetään täydennys- ja uudelleenkoulutusta, mukaan lukien vihreää ja digitaalista siirtymää varten. Toteutetaan aktiivista työmarkkinapolitiikkaa, jotta voidaan puuttua työvoima- ja osaamisvajeeseen sekä lisätä tuottavuutta ja kasvua. Edistetään parempia työoloja, jotta voidaan houkutella työntekijöitä ja saada heidät pysymään tavoitteena korjata työvoimapulaa. Toteutetaan toimenpiteitä, joilla helpotetaan kolmansista maista tulevien työntekijöiden hallittua laillista maahanmuuttoa työvoimapulasta kärsivissä ammateissa, täydentäen näin kaikin osin pyrkimyksiä löytää osaamispotentiaalia EU:sta. Turvataan asianmukaiset ja kestävät sosiaalisen suojelun ja osallisuuden järjestelmät ja lujitetaan niitä. Varmistetaan työmarkkinaosapuolten tuloksellinen osallistuminen päätöksentekoon sekä vahvistetaan työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua.
4. Poistetaan investointiesteitä, jotta voidaan kaventaa vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvissä investoinneissa vallitsevaa kuilua. Parannetaan erityisesti innovatiivisten yritysten ja pk-yritysten rahoituksen saantia edistämällä pääomamarkkinaunionin syventämistä ja vahvistamista. Varmistetaan, että asiaan liittyville strategisille aloille myönnettävä julkinen tuki kohdennetaan siten, ettei tasapuolisia toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla vääristetä ja että pyritään parantamaan euroalueen kilpailukykyä ja avointa strategista riippumattomuutta. Jatketaan euron kansainvälisen aseman vahvistamista ja digitaalista euroa koskevaa työtä.
5. Säilytetään makrovakausta ja talouden luottokanavat ja vältetään finanssialan pirstoutumisen riski. Seurataan riskejä, jotka liittyvät tiukentuneisiin rahoitusolosuhteisiin, erityisesti omaisuuserien laatuun ja omaisuuserien mahdollisiin hinnankorjauksiin, myös kiinteistömarkkinoilla. Seurataan pankkialan ja pankkien ulkopuolisen rahoituksen välityksen kehitystä, jotta estetään järjestelmäriskin ja talouteen kohdistuvien kielteisten heijastusvaikutusten muodostuminen. Viimeistellään pankkiunioni jatkamalla työtä kaikkien jäljellä olevien osa-alueiden parissa.

Talous- ja rahaliiton syventämisen tulevissa vaiheissa olisi otettava huomioon kokemukset, jotka on saatu covid-19-kriisin johdosta toteutettujen unionin kattavien talouspoliittisten toimien suunnittelusta ja täytäntöönpanosta. Edistymistä talous- ja rahaliiton syventämisessä olisi jatkettava noudattaen täysin unionin sisämarkkinoiden periaatteita sekä avoimella ja läpinäkyvällä tavalla suhteessa euroalueen ulkopuolisiin jäsenvaltioihin.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*
